NOTAE PRAEHISTORICAE 5 - 1985 : 51-86

OPGRAVING VAN EEN OUD-MESOLITHISCH SITE TE DONK

G. Vynckier

P.M. Vermeersch

Inleiding

Tijdens de opgravingscampagne in 1984 van een Ijzertijdnederzetting te Donk, die ten noorden gelegen is van het Urneveld aldaar, werd door L.Van Impe (1980, 1983) verbonden aan de Nationale Dienst voor Opgravingen te Brussel, een kleine concentratie van lithische artefacten aangetroffen. Deze vondst werd gemeld aan Prof. P.M.Vermeersch van het Laboratorium voor Prehistorie van de K.U.Leuven, die het op zich nam om de opgraving van deze kleine concentratie te coördineren. Vermelden we hier nog dat in deze uiteenzetting naast het opgegraven materiaal tevens artefacten zullen besproken worden, die sinds 1977 tot 1984 werden ingezameld door de Nationale Dienst voor Opgravingen. Deze inzameling gebeurde bij het afschaven van de verschillende sleuven. De juiste herkomst van deze artefacten is niet meer gekend, maar ze werden wel per sleuf bijgehouden. Ook enkele kuilen met IJzertijd- en Romeins aardewerk leverden lithische artefacten op. We komen in de loop van het artikel hierop terug.

1. Localisatie en geografische ligging van het site

Het site is gelokaliseerd op de zuidelijk hoger gelegen rand van de depressie van Halen-Schulen op 7 km ten zuidoosten van Diest op het grondgebied van Donk (fig. 1). De geografische coördinaten zijn 50° 57′03′′ N.B. en 5° 07′39′′ O.L.. De depressie vormt een belangrijk hydrografisch centrum. De Demer, Gete en Herk vloeien hier samen. Naast deze rivieren wordt de depressie doorsneden door een netwerk van kleinere beken en grachten. De depressie van Halen-Schulen,

die zich uitstrekt ten noorden van de lijn Diest-Herk-de-Stad, ligt op de scheiding tussen de zanden van de Kempen in het noorden en het lemige Brabants plateau in het zuiden. De randen van deze depressie zijn bedekt met naar het zuiden toe lemigere zanden. Het is op deze rand dat het site werd teruggevonden.

Op het einde van de laatste IJstijd lag het samenvloeiingsgebied van hogervermelde rivieren heel wat lager en het gebied was veel droger. In het Tardiglaciaal werden er zanden afgezet, die zeer droog waren ten opzichte van de drassige vochtige depressie. Zo ontstond er een overgang van de twee verschillende leefmilieus met een eigen flora en fauna, waarbij in de vallei droge zandheuveltjes verspreid voorkwamen, terwijl buiten de vallei, ten zuiden de lemige zandgronden de regel zijn. De nederzetting bevindt zich op het overgangsgebied van deze twee leefmilieus, die voor de prehistorische mens uiterst aantrekkelijk waren. Na het ontstaan van de landbouw onderging het gebied een grondige verandering. De Gete bracht leem aan uit het zuiden, waardoor de depressie en de zandgronden in de vallei werden afgedekt door alluviale kleien. Hierdoor kwam de watertafel hoger te liggen. Door de zich verder uitbreidende landbouw, werd het gebied naast de depressie en haar rand sterk afgevlakt. De landbouw met samengaande colluviatie gaf aanleiding tot het ontstaan van een cultuurberm, die nu de depressie scheidt van het zuidelijk gelegen lemig zandlandschap.

2. De opgraving

De opgraving te Donk werd ondernomen door het Laboratorium voor Prehistorie van de Katholieke Universiteit te Leuven in samenwerking met de Nationale Dienst voor Opgravingen te Brussel in de periode van 17 juli tot en met 20 november 1984, onder supervisie van Prof.P.M.Vermeersch. Het veldwerk werd geleid door Geert Vynckier. In totaal werd er 193 m2 opgegraven tot op de maagdelijke bodem. 93 m2 werd met de schop en truweel afgeschaafd . Ieder artefact werd volgens zijn coördinaten in drie dimensies ingetekend. Het stort werd gezeefd (4mm mazen). De overige 100 m2 (kwadranten N15-E20 tot N24-E20 en N15-E29 tot N24-E29) werden, en

dit wegens de zeer natte weersomstandigheden, uitgehaald in lagen van ongeveer 20 cm dik. Het lemige zand werd daarna gezeefd met water zodat al het materiaal kon gerecupereerd worden.

3. Beschrijving van het profiel

Het profiel N16-25 E20 kan als representatief beschouwd worden en kan als volgt beschreven worden (fig. 2). Bovenaan hebben we een donkerbruine lemigzandige bouwvoor (1) waarin een aantal jaren geleden een systeem van bakstenen drainerings buizen werd aangelegd. Net eronder is er een oudere bouwvoor (2) die zeer homogeen is en waarin enkele zeldzame baksteentjes en recente wortels in voorkomen. Onder deze twee Ap-horizonten is er een ongelaagd pakket dekzand. Bovenaan is dit dekzand homogeen bruin (3), door insijpeling van meststoffen en humus uit de Ap. Via een gevlekte zone is er een geleidelijke overgang naar gebleekt grijswit tot wit ongelaagd dekzand, waarin enkele zeldzame keitjes voorkomen. Deze dekzanden doen zich voor als een uitgeloogde A2-horizont (4) van een podzol. De dikte van deze A2, wijst erop dat de watertafel gedurende de podzolvorming beduidend lager lag dan nu. In de A2-horizont komen er vertikale slierten (5) voor die bruin van kleur zijn en waarschijnlijk eveneens toe te schrijven zijn aan een recente inloging van ijzer- en humus en een gleyificatie. Midden in deze gebleekte horizont komt een zwarte laag voor (6), die humusrijk is en waarin fijne houtskoolfragmentjes voorkomen. De laag is naar boven en onder toe duidelijk begrensd en varieert in dikte van 10 to 50 cm. Ze verloopt lichtjes komvormig en in het horizontale vlak vormt ze ongeveer een ellips van 5 op 6 m. De laag is dus beperkt; naar het noorden en het zuiden loopt ze uit in de bruine insijpelingslaag, in het westen en het oosten loopt ze horizontaal uit. Onderaan in de zanden vormde er zich een gleyige B2h- (7) en B2ir-horizont (8) met ijzer- en mangaanconcreties, die doorheen de IJzer en Bronstijdkuilen (10) loopt en er dus posterieur aan is. Deze gley (11) ontstond op het contact met de weinig doorlatende onderliggende sedimenten. Onder dit pakket van lemige zanden ligt een laatglaciale zandige leem (9), die volledig gereduceerd is.

Het contactvlak met de bovenliggende lemige zanden wordt geaccentueerd door verspreid voorkomende silex-keitjes. Deze zandige leemlaag vertoont een kleine depressie net onder de concentratie van artefacten. Nummer 12 op het profiel duidt het onopgegraven gedeelte aan.

4. Stratigrafische positie van het lithische materiaal

De artefacten, die bij het afschaven van de verschillende sleuven werden ingezameld, werden vooral aangetroffen in de middeleeuwse bouwvoor (mondelinge mededeling van L.Van Impe) (fig. 2,2) en in de bovenste bruin gekleurde laag van de dekzanden (fig. 2,3). Enkele Ijzertijd en Romeinse kuilen bevatten naast de gebruikelijke scherven eveneens enkele lithische artefacten. Deze werden zowel bovenaan als onderaan in de kuilen aangetroffen. De artefacten die geconcentreerd voorkwamen werden allen teruggevonden in de gebleekte laag, in de A2-horizont van de hogergenoemde podzol (fig. 3,4). (Nummer 13 op figuur 3 duidt de lagen aan die reeds werden uitgehaald bij het afschaven van de sleuven.) Ongeveer 70% van het lithisch materiaal bevindt zich in een 25cm hoogte interval (fig. 3); ongeveer 84% zit in een band van 35cm. Het grootste aantal artefacten vinden we terug tussen 22,30m en 22,35m . Op sommige plaatsen bedraagt de totale verticale verspreiding 65cm . De enkele refits overbruggen een hoogteverschil van 25cm . Vele artefacten zijn kleine tot zeer kleine afslagen, die zich gemakkelijk verplaatsen onder invloed van wortel- of dieraktiviteiten. Deze verticale verspreiding van lithische artefacten werd reeds meermaals vastgesteld op mesolithische sites in zandgronden (Vermeersch P.M., 1976a). De zwarte humusrijke laag die dwars door de A2-horizont loopt (fig.3, 6) lijkt eveneens invloed gehad te hebben op de verticale verspreiding van de artefacten. In de kwadranten N22-E18, waar deze laag niet voorkomt, is het interval tussen hoogste en diepste gelegen artefacten beduidend kleiner dan bijvoorbeeld in N17-E18 en N16-E18 .

5. Horizontale verspreiding van het materiaal

In totaal werden er 1.841 artefacten in situ aangetroffen. Het horizontale verspreidingsplan (fig. 4) van het aantal artefacten per m2 (silex en Wommersomkwartsiet), toont ons een kleine concentratie die ovaal van vorm is en ongeveer 8m op 4m meet. Meer dan 50% van het totale aantal artefacten werd hier aangetroffen. De grootste densiteit vinden we terug in kwadrant N19-E18 en bedraagt 108 artefacten per m2. Buiten deze ovale concentratie is het materiaal zeer onregelmatig verspreid.

Fig. 5 toont ons het aantal artefacten dat door de opgravers van de Nationale Dienst voor Opgravingen sleuf per sleuf werd ingezameld. Op deze verspreidingskaart werd zowel het materiaal dat als losse vondst werd ingeschreven als het materiaal uit de kuilen opgenomen. In totaal werden ongeveer 4 ha opgegraven. Meteen valt het op dat het grootste deel van het lithisch materiaal in de omgeving van de concentratie werd ingezameld. Op de percelen 58-59b en 62b werd er eveneens een zekere hoeveelheid materiaal teruggevonden, maar toch opmerkelijk minder. Op perceel 61e werden in totaal slechts vier artefacten opgeraapt, terwijl op het eigenlijke Urneveld (perceel 339c) 18 stuks werden aangetroffen. Veel echter leert ons dit verspreidingsplan niet. We wijzen hier nog op een feit dat ons mondeling werd doorgegeven, namelijk dat het meeste materiaal zich vooral in de noordelijke delen van de sleuven, die in de buurt van de concentratie liggen, bevond. Naar de depressie toe dus.

6.Datering

We beschikken op dit ogenblik over één C14-datering van 1450 + 80 B.P.(IRPA-653). Deze werd bekomen op verspreide houtskoolfragmenten, die werden ingezameld in de zwarte humusrijke laag, die in de A2-horizont zichtbaar is. De monsters werden opgenomen uit de kwadranten N18-E20 en N19-E20.

7.Het archeologisch materiaal

Het archeologisch materiaal van de concentratie en het materiaal dat bijeen geraapt werd gedurende de jaren 1977 tot en met 1984 wordt apart behandeld en besproken.

7.1.Het materiaal van de opgraving

7.1.1. Grondstoffen

Op het site werd naast silex (55%) veel Wommersomkwartsiet (45%) gebruikt. De herkomstplaats van het Wommersomkwartsiet, nl. Wommersom bij Tienen, ligt op ongeveer 25km ten zuiden van het site. De herkomst van het silex stelt echter problemen en dit wegens de grote heterogeniteit van gebruikte silexsoorten. Opvallend en zeer veel gebruikt is een zeer fijnkorrelige donkerbruine tot lichtbruine, doorschijnende silexsoort. Dit silex is af en toe doorweven met lichtgrijze tot grijsgele vlekken in slierten. De schors van deze silexsoort is wit, fijnkorrelig en krijtachtig. Naast dit silex, dat veel gelijkenis vertoont met het silex uit Obourg, zijn er kleine hoeveelheden van grijsbruin tot grijs en geelbruin fijnkorrelig silex, waarvan de schors ruw en tamelijk grof is. Enkele artefacten zijn vervaardigd uit fijne korrelige honinggeel getinte silex. Zeldzaam is silex die grover is van korrel en een grijs tot grijsbruine kleur vertoont.Ongeveer 11% van het lithische materiaal is verbrand.

7.1.2. De kernen en kernhernieuwingsprodukten

De algemene samenstelling van het lithische materiaal is weergegeven in tabel 1.

In totaal werden 29 kernen en kernfragmenten aangetroffen waarvan 2/3 in silex en 1/3 in Wommersomkwartsiet. Alle kernen vertonen een uitgeput stadium. Kernen met één slagvlak (fig.6,1-2) hebben een duidelijk overwicht ten overstaan van de andere kernen, zoals deze met twee tegenover mekaar liggende en deze met twee kruisende slagvlakken (fig.6,3-4). Buiten de enige globulaire kern (fig.6,5) zijn alle andere kernen gericht op het vervaardigen van eerder onregelmatige klingen.

Kernranden vormen de meerderheid bij de kernhernieuwingsprodukten. Allen zijn unifaciaal wat wijst op een eenvoudige debitageprocedure. Er werden vier kerntabletten aangetroffen.

Tabel 1 Algemene inventaris van het opgegraven materiaal.
S : silex; W : Wommersomkwartsiet.

	S	W	tot.	%
Debitageprodukten				
kling en microkling	89	104	193	
idem fragmenten	144	206	350	
kortikale kling en microkling	26	6	32	
subtotaal	259	316	575	31,2
afslag	86	153	239	
fragment afslag	170	90	260	
kortikale afslag	50	3	53	
subtotaal	306	246	552	30,0
schilfers	283	187	470	25,5
brokstukken	54	6	60	3,3
kerfrest	10	1	11	0,6
stekerafval	12	19	31	1,7
Kernen				
kern met één slagvlak	8	1	9	
kern met twee tegenover mekaar liggende slagvlakken	4	3	7	
kern met twee kruisende slagvlakken	-	3	3	
globulaire kern	1	-	1	
kernfragment	3	6	9	
subtotaal	16	13	29	1,6

Kernhernieuwingsprodukten				
kerntablet	2	2	4	
kernflank	2	1	3	
kernrandkling	4	11	15	
kernrandafslag	1	2	3	
subtotaal	9	16	25	1.4
Werktuigen	61	27	88	4.8
Totaal	1013	828	1841	100.1

7.1.3. Debitageprodukten

In de algemene samenstelling van het lithische materiaal valt dadelijk het overwicht op van de ongeretoucheerde debitageprodukten. Afslagen en klingen vertegenwoordigen meer dan 60% van het lithische materiaal. Schilfers, goed voor 25%, zijn artefacten die kleiner zijn dan 1 cm2. De afslagen en fragmenten van afslagen zijn iets minder goed vertegenwoordigd dan klingen, microklingen en fragmenten van klingen. Afslagen in silex zijn meer aanwezig dan deze in Wommersomkwartsiet, dit in tegenstelling tot de klingen, waar Wommersomkwartsiet duidelijk de bovenhand haalt. De klingen en microklingen hebben een weinig regelmatig voorkomen (fig. 6,6-8). De grootste kling is vervaardigd uit het reeds hoger vermelde bruine fijnkorrelige silex (fig. 6,9). Dat het debiteren niet altijd het te verwachten produkt opleverde bewijzen een paar "lames outres passés", die zowel in silex (fig. 6,10) als Wommersomkwartsiet voorkomen. Het hoge percentage brokstukken in silex en in, meestal dikke, Wommersomkwartsiet fragmenten,is vooral te wijten aan de reeds vermelde inwerking van het vuur op de artefacten. 11 kerfresten (fig7,1-4) wijzen op het gebruik van de kerfhalveringstechniek op het site. Stekerafval (fig.7,5) is tevens aanwezig op het site, wat overeenkomt met de vele stekers die werden aangetroffen.

7.1.4.De werktuigen

Tabel 2, die het werktuigenbestand van het site te Donk weergeeft, is gebaseerd op de typenlijst van J.G. Rozoy (1968).

Op het site van Donk werden in totaal 88 werktuigen aangetroffen, wat overeenkomt met ongeveer 5 % van het lithisch materiaal. Zowel silex als Wommersomkwartsiet werden voor het vervaardigen van werktuigen gebruikt. Respectievelijk vertegenwoordigen ze 69 % en 31 % van de werktuigen.

Bij de werktuigen nemen de eindschrabbers een vrij belangrijke plaats in (11 %). Alle eindschrabbers zijn vervaardigd uit silex. Vooral het reeds hoger vermelde, zeer fijnkorrelige bruine silex werd gebruikt. Het schrabhoofd van al deze eindschrabbers is zeer verzorgd. Negen schrabhoofden werden distaal uitgewerkt, terwijl er eentje, van een klingschrabber, proximaal ligt. Van een korte klingschrabber werd het schrabhoofd vernieuwd door vlakke ventrale retouches (fig. 7,6). Twee schrabbers op kling zijn gebroken. Van de eerste is de breuk recent, deze werd door de schop veroorzaakt (fig. 7,7). De andere schrabber vertoont een oude breuk. Twee eindschrabbers op afslag vertonen een uitgesproken waaiervorm (fig. 7,8-9). Het eerste exemplaar met een uiterst verzorgde retouche is de grootste eindschrabber die op het site werd teruggevonden. Twee eindschrabbers op geretoucheerde afslag hebben beide schors op het dorsale vlak. De grootste vertoont een fijne dorsale retouche op beide boorden, terwijl de andere wisselzijdig en vlak geretoucheerd is.

Geretoucheerde afslagen, allen uit silex, zijn weinig talrijk. Naast een dikke geretoucheerde afslag, die we eventueel als boordschrabber kunnen interpreteren (fig. 7,11), werden nog een afslag met schuine afknotting en een kleine geretoucheerde afslag gevonden.

Tabel 2 : Inventaris van het opgegraven materiaal.

	S	W	tot.	%
1. lange klingschrabber	2	-	2	
2. korte klingschrabber	1	-	1	
3. gebroken eindschrabber	2	-	2	
4. eindschrabber op afslag	3	-	3	
5. eindschrabber op geretoucheerde afslag	2	-	2	
subtotaal	10	-	10	11
14. dikke geret. afslag	1	-	1	
15. dunne afgeknotte afslag	1	-	1	
16. dunne geret. afslag	1	-	1	
subtotaal	3	-	3	3
19. boor	2	-	2	
20. tweeslagsteker en andere stekers	5	6	11	
subtotaal	7	6	13	15
23. afgesleten stuk	-	1	1	
25. diverse (niet microlieten)	5	-	5	
subtotaal	5	1	6	7
26. kling met concave afknotting	1	-	1	
30. kling met regelmatige retouches	2	1	3	
subtotaal	3	1	4	

33. microkling met gedeeltelijk afgestompte boord	1	1	2	
39. microkling met Ouchtata retouches	1	-	1	
40. microkling met kerf	1	-	1	
subtotaal	3	1	4	
48. spits met schuine afknotting	5	3	8	
48bis. fragment van een spits	4	1	5	
49. idem distaal	2	-	2	
51. spits met afgestompte boord	-	2	2	
52. idem distaal	1	-	1	
53. Chaville spits	2	-	2	
subtotaal	14	6	20	23
58. segment	1	-	1	1
62. fragment smalle microkling met afgestompte boord	2	3	5	
63. afgeknotte smalle microkling met afgestompte boord	2	-	2	
65. fragm. microkling met afgestompte boord	2	-	2	
66. afgeknotte microkling met afgestompte boord	1	-	1	
subtotaal	7	3	10	11
68. ongelijkbenige driehoek	-	3	3	
77. gelijkbenige driehoek	-	3	3	
subtotaal	6	-	6	7
78. marebladspits	2	-	2	

80. andere microliet met dekkende retouche	1	-	1	
81. spits met afgeronde basis	2	-	2	
subtotaal	5	-	5	6
87. tardenoisspits	-	3	3	3
94. rechthoekig trapezium	1	-	1	
96. asymmetrisch trapezium	1	-	1	
subtotaal	2	-	2	2
106. diverse microlieten	1	-	1	1
Totaal	61	27	88	100

Boren zijn zeldzaam. De enige twee exemplaren zijn vervaardigd op een kling in silex. Het mooiste exemplaar is eigenlijk een combinatiewerktuig van een boor met een ruimer (fig.7, 10).

Stekers staan in voor 12% van het werktuigenbestand, wat vrij veel is. Zowel stekers in silex als in Wommersomkwartsiet zijn aanwezig. Er zijn meerdere typen van stekers. De belangrijkste groep zijn de meervoudige stekers. Bij deze meervoudige stekers, zijn verschillende soorten met elkaar gecombineerd, zoals bijvoorbeeld een combinatie van steker op afknotting en steker op natuurlijk vlak. Enkelvoudige stekers op natuurlijk vlak komen eveneens voor. Op een exemplaar in Wommersomkwartsiet zijn meerdere stekerbanen te herkennen (fig. 7,12). Twee exemplaren behoren tot het type van de tweeslagsteker.(fig.7, 13).

Een microkling in Wommersomkwartsiet heeft een duidelijk afgesleten distaal uiteinde.

Onder diversen vermelden we vier grote klingen en een afslag die bijna allen op identieke wijze geretoucheerd zijn. Een eerste kling in lichtgrijs grofkorrelig silex, die slechts één rib vertoont en die parallelle, fijn geretoucheerde boorden heeft, kunnen we als mijnbouwkling inter-

preteren. Distaal werd deze kling aangepunt. Een deel van deze punt brak later af. Een tweede kling die op beide boorden vlak geretoucheerd is, is distaal met eenzelfde doorlopende retouche lichtjes afgerond (fig. 8, 1). Het hier gebruikte silex is grijsbruin van kleur. Eenzelfde vlakke retouche treffen we aan op de rechterboord van een kling, die duidelijk afgesleten is op het distale en proximale uiteinde (fig. 8,2). De vierde kling is proximaal gebroken (fig. 8,3). Dit artefact is vervaardigd uit een fijnkorrelige witgrijze silex. Het is het enige artefact op het site dat in dit soort silex vervaardigd werd. Het werktuig vertoont wederom dezelfde parallelle vlakke retouches. Een geretoucheerde afslag, met gefacetteerde hiel, is uit identiek dezelfde silexsoort vervaardigd als de hoger vermelde mijnbouwkling (fig. 8,4).

Geretoucheerde klingen en microklingen vertegenwoordigen samen 10 % van de werktuigen. Van de eerstgenoemde is er slechts één concaaf afgeknot (fig. 8,6). Distaal op het dorsale vlak vertoont deze kling enkele parallelle vlakke retouches. Een andere kortikale kling is gedeeltelijk op de rechterboord steil geretoucheerd (fig. 8,5). Een proximaal fragment van een kling is zeer fijn en onregelmatig geretoucheerd waardoor de linkerboord een getande indruk geeft (fig. 8,7). Deze laatste drie artefacten werden uit het donkerbruine fijnkorrelige silex vervaardigd. Een laatste kling in Wommersomkwartsiet is zeer onregelmatig geretoucheerd op het distale eind en op de beide boorden. Naast geretoucheerde klingen zijn er tevens enkele geretoucheerde microklingen. Een in silex en een in Wommersomkwartsiet (fig.8,9). Ze hebben een gedeeltelijk afgestompte boord, terwijl een andere in silex op de rechterboord Ouchtata retouches heeft. Een laatste microkling in silex is gekerfd op de linkerboord (fig. 8,8).

De microlieten zijn zeer talrijk. Meer dan de helft (54 %) van de werktuigen zijn microlieten.

De spitsen met ongeretoucheerde basis nemen 42 % van de microlieten voor hun rekening. Ze vormen veruit de belang-

rijkste groep van werktuigen en microlieten op het site. De spitsen met ongeretoucheerde basis zijn vooral vervaardigd uit silex. Binnen deze groep van spitsen zijn deze met schuine afknotting het best vertegenwoordigd (fig. 8,10-12). Het merendeel hiervan zijn proximaal georiënteerd; twee distaal. Zowel linkse als rechtse afknotting komt voor. Spitsen met afgestompte boord zijn eveneens aanwezig. Fig. 8,13 toont ons een voorbeeld in silex. Twee Chaville spitsen zijn beide in silex (fig. 8,14). Vijf spitsfrag-menten werden teruggevonden. Twee ervan zouden eventueel spitsen met dubbele afgestompte boord kunnen zijn, maar daar ze door en door verbrand zijn is dit niet met zekerheid vast te stellen.

Een segment, waarvan de convexe boord zeer fijn en regelmatig geretoucheerd werd, werd uit silex vervaardigd (fig. 9,6).

Microklingen met afgestompte boord zijn de tweede belangrijke groep van microlieten (21 %). Ook hier zijn deze in silex beter vertegenwoordigd dan deze in Wommersomkwartsiet. Smalle microklingen komen het meeste voor (breedte <5 mm). Twee van deze microklingen zijn afgeknot (fig. 8,16), alhoewel ze zeer klein zijn. De microkling met afgestompte boord is proximaal afgeknot. De afgestompte zijde ligt op de linkerboord, terwijl de rechterboord proximaal en ventraal zeer fijn geretoucheerd is. Twee andere microklingen met afgestompte boord zijn fragmentair, maar vertonen dezelfde verzorgde retouches als voorgaande.

Driehoeken zijn duidelijk aanwezig. Ze maken 13 % uit van de microlieten. Alle driehoeken werden, in tegenstelling tot voorgaande microlieten , vervaardigd in Wommersomkwartsiet. Gelijkbenige en ongelijkbenige zijn evenveel vertegenwoordigd. De afknottingen van de driehoeken zijn uiterst verzorgd (fig. 8, 17-18) en verlopen recht of convex.

Spitsen met dekkende retouches zijn vertegenwoordigd met twee distale fragmenten van marebladspitsen in silex. Het eerste is bedekt met vlakke retouches op de slanke punt (fig. 9,10). De linkerboord is rechtlijnig, terwijl de rechter convex verloopt. Het andere fragment is minder slank. De linkerboord ervan is slechts gedeeltelijk bedekt met vlakke retouches. Ventraal vertonen beide boorden van deze fragmentaire marebladspits enkele onregelmatige, vlakke, maar niet dekkende retouches. Eén spitsfragment in verbrande

silex werd gecatalogeerd bij de andere microlieten met dekkende retouches. Deze retouches zijn nog duidelijk aan de spits zichtbaar. Twee, eveneens verbrande spitsfragmenten, hebben beide aan de basis een ventrale retouche en een dekkende dorsale retouche op de linkerboord. Een van deze twee heeft op de rechterboord een fijne vlakke retouche.

Spitsen met geretoucheerde basis zijn aanwezig. Alleen Tardenoisspitsen werden teruggevonden. Alle drie, waarvan één fragmentair, zijn vervaardigd in Wommersomkwartsiet. De twee volledige exemplaren (fig. 8,20-21) hebben een rechte basis. De basis van de eerste werd zowel dorsaal als ventraal geretoucheerd, deze van de tweede enkel ventraal. Slechts één boord werd bij beide regelmatig en verzorgd geretoucheerd. Van het derde exemplaar werd slechts de basis bewaard. De basis ervan is eveneens rechtlijnig, ventraal en dorsaal geretoucheerd. Een boord, namelijk de linker, werd zorgvuldig afgestompt.

Slechts twee trapezia, beide in silex, werden aangetroffen. Het eerste is een rechthoekig trapezium, waarvan beide afknottingen goed verzorgd zijn (fig. 8,22). Eenzelfde verzorgde retouche vinden we terug op een kort asymmetrisch trapezium. Dit trapezium werd vervaardigd uit een op het site zeldzaam, fijn korrelig geelbruin silexsoort. Als laatste microliet vermelden we een ongedefinieerde fragmentaire microliet in silex met enkele ventrale retouches.

7.2. Het ingezamelde materiaal

Tabel 3 geeft ons een algemene inventaris van het ingezamelde materiaal, terwijl een volledige typologische inventaris van de werktuigen is weergegeven in tabel 4.Deze typologische inventaris is opgebouwd volgens het typologisch inventarissysteem van P.M. Vermeersch (1976b). Er gebeurden wel enkele aanpassingen op het onderscheid tussen gewone klingen en mijnbouwklingen te benadrukken. Daar het hier gaat om selektief ingezameld materiaal moeten we steeds in gedachten houden dat voornamelijk de kleinere en ook andere artefacten verloren zijn gegaan. Tevens moeten we er ons rekenschap van geven dat het lithische materiaal waarschijnlijk gemengd is en aldus tot meerdere culturele periodes behoort.

Tabel 3 : algemene inventaris van het ingezamelde materiaal. S : silex; W : Wommersomkwartsiet; GZ : glimmerzandsteen; Ft : ftaniet.

	S	W	GZ	Ft	tot.	%
Debitage materiaal						
afslag	654	198	11	2	865	49,9
kling en microkling	234	218	8	1	461	26,6
afslag geslepen bijl	1	-	-	-	1	0,1
brokstukken	47	15	2	1	65	3,7
schilfers	33	9	1	-	43	2,5
stekerafval	3	7	-	-	10	0,6
subtotaal	972	447	22	4	1445	83,4
Kernen						
kern met één slagvlak	10	4	-	-	14	0,8
kern met twee tegenover mekaar liggende slagvlakken	12	8	1	-	21	1,2
kern met kruisende slagvlakken	8	10	-	-	18	1,0
onregelmatige kern	1	-	-	-	1	0,1
kernfragmenten	11	17	-	-	28	1,6
subtotaal	42	39	1	-	82	4,7
Kernhernieuwingsprodukten						
kernrandkling	6	17	-	-	23	1,3
kernrandafslag	-	1	-	-	1	0,1
kerntablet	4	3	-	-	8	0,5
kernflank	2	6	-	-	8	0,5
subtotaal	12	27	-	-	39	2,3
Werktuigen	124	40	3	-	167	9,6
Totaal	1150	553	26	4	1733	100,0

Tabel 4 : Typologische inventaris van het ingezamelde materiaal.

	S	W	GZ	Ft.	tot.	%
1. klingschrabber	3	1	-	-	4	
2. klingschrabber met een geretoucheerde boord	1	-	-	-	1	
3. schrabber op mijnbouwkling met twee geret. boorden	1	-	-	-	1	
6. duimnagelschrabber	4	-	-	-	47	
7. kleine schrabber	21	3	-	-	24	
12. getande schrabber	1	-	-	-	1	
14. afslagschrabber	16	2	-	-	18	
15. atypische schrabber	2	-	-	-	2	
15bis. boordschrabber	1	-	-	-	1	
15ter. dubbele boordschrabber	1	-	-	-	1	
subtotaal	51	6	-	-	57	34
16. boor	2	-	-	-	2	
17. ruimer	1	-	-	-	1	
subtotaal	3	-	-	-	3	
19. tweeslagsteker	2	1	-	-	3	
20. steker op afknotting	5	2	-	-	7	
21. steker op breuk	2	4	-	-	6	
22. meervoudige steker		2	1	-	3	
subtotaal	9	9	1	-	19	
23. combinatiewerktuig	2	-	-	-	2	
24. spits met schuine afknotting en ongeretoucheerde basis	1	-	-	-	1	
29. Tardenoisspits	3	-	-	-	3	

31. spits met dekkende vlakke retouche	1	1	-	-	2	
33. ongelijkbenige driehoek	1	1	-	-	2	
40. onbepaalde microliet	1	1	-	-	2	
subtotaal	6	3	-	-	9	5
47. bladvormige pijlpunt	1	-	-	-	1	
48. bladvormige pijlpunt met hoekige basis	3	-	-	-	3	
52. onafgewerkte of fragment van een pijlpunt	4	-	-	-	4	
53. ongevleugelde pijlpunt met schachtdoorn	1	-	-	-	1	
54. gevleugelde pijlpunt met schachtdoorn	1	-	-	-	1	
subtotaal	10	-	-	-	10	6
56. kling met een convex afgestompte boord	1	-	-	-	1	
58. microkling met recht afgestompte boord	1	-	-	-	1	
59bis. microkling met concaaf afgestompte boord	1	-	-	-	1	
60. microkling met bultig afgestompte boord	1	-	-	-	1	
subtotaal	4	-	-	-	4	3
64. krachtige aangespitste mijnbouwkling	1	-	-	-	1	
70. atypische aangespitste kling	1	-	-	-	1	
subtotaal	2	-	-	-	2	1

73. kling met een geret. boord	-	1	-	-	1	
73bis. mijnbouwkling met een geret. boord	1	-	-	-	1	
74. kling met twee geret. boorden	-	1	-	-	1	
74bis. mijnbouwkling met twee geret. boorden	1	-	-	-	1	
76. stuk met sleetsporen	1	1	-	-	2	
subtotaal	3	3	-	-	6	4
80. recht afgeknotte kling	3	1	-	-	4	
81. concaaf afgeknotte kling	2	-	-	-	2	
85. gekerfde afslag	1	1	-	-	2	
86. gekerfde kling	1	1	-	-	2	
87. getande afslag	4	3	1	-	8	
91. stuk met ventrale retouche	1	1	-	-	2	
93. geret. afslag op kling	17	10	-	-	27	
94. afgeschilferd stuk	2	-	-	-	2	
96. verbrijzeld stuk	-	2	-	-	2	
subtotaal	31	19	1	-	51	30
100. fragment van een geslepen bijl	2	-	-	-	2	
103. bifaciaal stuk	2	-	-	-	2	
subtotaal	4	-	-	-	4	3
Totaal	124	40	3	-	167	100

Het ingezamelde materiaal bestaat hoofdzakelijk uit silex (66 %). Ongeveer een derde (32 %) werd vervaardigd uit Wommersomkwartsiet, terwijl een beperkt aantal artefacten uit glimmerzandsteen werd gemaakt (2 %). Er werden slechts vier artefacten in ftaniet teruggevonden. Het gebruikte vuursteen is ook hier zeer verscheiden. Het fijnkorrelige donkerbruine silex, dat bij het opgegraven lithisch materiaal sterk vertegenwoordigd is, is hier zeer weinig talrijk. Vooral een grijs, witgevlekt tot zwart fijnkorrelig silex met grove schors werd gebruikt. Dit silex is soms wit of opvallend geelbruin gepatineerd. Verder zijn er nog kleinere hoeveelheden andere soorten silex die verschillen in kleur. Artefacten in Wommersomkwartsiet zijn zeer uitzonderlijk lichtgrijs tot witgepatineerd. We vermelden nog enkele silexknollen van ongeveer 20 cm, die werden opgeraapt naast enkele brokstukken in Wommersomkwartsiet. Meestal zijn het dunne plaketten. Het lithische materiaal bestaat uit geschonden en ongeschonden, verse artefacten. Vooral het materiaal uit de sleuven, waar de artefacten geconcentreerd voorkomen, is zeer vers en ongeschonden.

Vijf procent van de totaliteit van het materiaal bestaat uit kernen en kernfragmenten. Er werden iets meer kernen in silex dan in Wommersomkwartsiet ingezameld. Er werd slechts één kern in bruine glimmerzandsteen aangetroffen. Over het algemeen zijn de kernen klein en haast volledig opgebruikt. Talrijke vuursteenkernen vertonen nog schorsresten van de oorspronkelijke silexknol. Kernen met twee tegenover mekaar liggende slagvlakken (fig. 9,1) en deze met twee kruisende komen het meest voor. Een uiterst verzorgd exemplaar in Wommersomkwartsiet is dat van fig. 9,3. Kernen met één slagvlak zijn iets minder talrijk. Eén van deze laatste in fijnkorrelige donkerbruine silex, is volledig uitgeput (fig. 9,2) en werd in een IJzertijdkuil teruggevonden. Of dit laatste thuishoort in de IJzertijd of per ongeluk in deze kuil terecht kwam, kan men niet meer uitmaken.

De meeste kernen van het ingezamelde materiaal zijn net als deze van het opgegraven materiaal bedoeld voor het vervaardigen van onregelmatige klingen en microklingen. Van enkele kerntjes werden kleine afslagen afgehaald.

In het werktuigenbestand (167 stuks in totaal) nemen de eindschrabbers veruit de belangrijkste plaats in (34 %). De meeste werden in silex vervaardigd en werden bijna uitsluitend op afslag uitgewerkt. Er zijn slechts enkele klingschrabbers aanwezig. Twee mooi verzorgde exemplaren in silex hebben een proximaal uitgewerkt schrabhoofd (fig. 9,4-5). Het tweede voorbeeld heeft een geretoucheerde boord. Een eindschrabber op mijnbouwkling (fig. 9,6) werd bekomen door een steile onregelmatige retouche, die werd voortgezet op beide boorden. Fig. 9,7 toont ons een duimnagelschrabber in silex. De meest voorkomende eindschrabbers zijn de kleine schrabbers (< 3 cm) en ze werden vooral in silex vervaardigd (fig. 9, 8-9). Een drietal kleine eindschrabbers werden in kuilen of paalgaten aangetroffen al dan niet samen met IJzertijdscherven. Hierbij sluiten de grotere afslagschrabbers aan die eveneens goed vertegenwoordigd zijn. Ze werden zowel vervaardigd uit dikke als uit dunne afslagen (fig. 9,10-11). Een uitzonderlijk exemplaar in Wommersomkwartsiet (fig. 9,12) heeft een ventraal uitgewerkt schrabhoofd, met twee geretoucheerde boorden. Dorsaal ver-

toont dit exemplaar schors. Een dubbele boordschrabber in lichtgrijze grofkorrelige silex (fig. 10,1) is licht gepatineerd. Deze patina is anterieur aan de retouches.
Boren zijn eerder zeldzaam.
Er zijn meerdere typen van stekers aanwezig. Stekers op afknotting en op breuk zijn het best vertegenwoordigd. Een voorbeeld van de eerste werd op een kling in silex vervaardigd (fig. 10,2). De afknotting is concaaf. Een van de weinige werktuigen in glimmerzandsteen is een meervoudige steker (fig. 10,4).
Een combinatiewerktuig van een eindschrabber en ruimer werd uit donkergrijze silex vervaardigd (fig. 10,3). Dit stuk werd in een kuil gevonden samen met enkele IJzertijdscherven.
Talrijk zijn de geretoucheerde afslagen, klingen (waaronder enkele mijnbouwklingen) en microklingen. Een microkling in lichtgrijze silex heeft een zeer fijn en steil afgestompte boord (fig. 10,9). Een proximaal gebroken kling met zeer steil convexe afgestompte boord kunnen we beschouwen als een Tjongerspits (fig. 10,10). Afgeknotte elementen, gekerfde en getanden zijn eerder zeldzaam. Een grote kling in grijsgevlekte silex is proximaal afgeknot en vertoont op beide boorden fijne retouches (fig. 10,5). Er zijn twee afgeknotte klingen in Wommersomkwartsiet met proximaal op beide boorden een kerf bekomen door zeer fijne tot steile retouches (fig. 10, 7-8). Een laatste kling in Wommersomkwartsiet werd zeer onregelmatig op beide boorden geretoucheerd (fig. 10,6). Enkele getande afslagen werden in IJzertijdkuilen aangetroffen. Een fragment van een aangepunte mijnbouwkling (met enkele ventrale retouches) in lichtbruin gepatineerde silex (fig. 10,11) is distaal een weinig afgesleten.

Onder de microlieten (6 %) zijn de Tardenoisspitsen (fig. 10,12-13) de belangrijkste. Twee exemplaren werden in de opvulling van een IJzertijdkuil aangetroffen. We vermelden nog een spits met schuine afknotting, twee spitsen met dekkende retouches, waarvan één in silex (fig. 10,14) en een ongelijkbenige driehoek in Wommersomkwartsiet (fig. 10,15).

Tenslotte vermelden we nog pijlpunten van verschillend type (fig. 10,16-17) en twee snedefragmenten van gepolijste bijlen in silex, waarvan het grootste uit een IJzertijdkuil werd gehaald.

8. Beschrijving van de gegevens en besluit

8.1. Het opgegraven materiaal

We moeten er hier even op wijzen dat de vier geretoucheerde klingen en de geretoucheerde afslag, (fig. 8, 1-4) buiten beschouwing moeten gelaten worden, daar het gaat om intrusieve elementen die aan latere periode moeten toegeschreven worden. Hierop wijzen volgende elementen : het bij mekaar liggen van drie van deze artefacten en het op de rand van de concentratie liggen van de twee anderen, losstaand van de rest van het materiaal; de silexsoort die verschilt van de andere gebruikte silexsoorten op het site; de identieke vlakke retouchering en de mijnbouwkling.

Een eerste probleem dat zich stelt bij het site van Donk, is de relatie tussen het opgegraven materiaal in en de zwarte laag (fig. 3,6) die zich aftekent in de A2-horizont (fig. 3,4).

In zijn artikel vergeleek R.R. Newell (1980) verschillende bodemvlakken en bodemverschijnselen, die op meerdere mesolithische sites werden beschouwd als woonstructuren. Na een grondig onderzoek van reeds vroeger beschreven woonstructuren en vergelijking met vaststellingen op de door hem opgegraven site te Bergumermeer (Newell, in druk), kon hij een onderscheid maken tussen de eigenlijke woonstructuren, en de zogenaamde "tree fall features" (grondsporen veroorzaakt door omgevallen bomen). Het verschil tussen deze twee grondsporen bestaat vooral in de vorm en in de metrische kenmerken.

Waarschijnlijk moeten we de zwarte, houtskoolrijke laag als "tree fall feature" interpreteren. Niet alleen qua vorm, maar ook qua afmetingen komt deze laag goed overeen met de voorbeelden uit Bergumermeer. De valrichting van de vooropgestelde boom is echter zeer moeilijk te achterhalen (Kooi 1974). Toch konden we duidelijk vaststellen dat deze laag een invloed had (zie hoger) op de vertikale verspreiding van de artefacten, wat duidt op een posterieur zijn van dit "tree fall feature". Ook de C-14 datering, die de laag situeert in de Laat-Romeinse en Vroeg-Merovingische periode, wijst in deze richting. We mogen dus besluiten dat er geen rechtstreeks verband bestaat tussen de artefacten en onze zwarte laag.

Het materiaal dat tot de concentratie behoort kunnen we door toedoen van meerdere factoren plaatsen in het Oud-Mesolithicum. De typische elementen van dit Oud-Mesolithicum uit Noord-België werden door één van ons samengebracht in een artikel (Vermeersch, 1984). Zo is er de verscheidenheid in de gebruikte silexsoorten en het veelvuldig gebruik van Wommersomkwartsiet. Het donkerbruine, doorschijnende silex op het site zou tevens verwijzen naar een oud facies in dit Oud-Mesolithicum. De talrijke uitgeputte kernen, die hier aanwezig zijn en de daarbijhorende onregelmatige klingen, wijzen eveneens in die richting. Net zoals het grote aantal microlieten en de op het site duidelijk toegepaste kerfhalveringstechniek. Bij de werktuigen stelden we eveneens een belangrijk aantal gemene werktuigen vast, waarbij stekers en schrabbers zeer goed vertegenwoordigd zijn. Boren zijn eerder zeldzaam terwijl de geretoucheerde belangrijk zijn.

Als we de microlieten op zich beschouwen, kunnen we het site van Donk aan de groep van Neerharen toevoegen (Vermeersch, 1984). Het site sluit zeer duidelijk aan bij deze groep wegens het grote overwicht binnen de microlieten van de spitsen met ongeretoucheerde basis en het goed vertegenwoordigd zijn van microklingen met afgestompte boord plus driehoeken. De andere microlieten (spitsen met dekkende retouches, spiten met geretoucheerde basis en trapieza) zijn weinig talrijk.

8.2. Het ingezamelde materiaal

Het lithische materiaal dat gedurende acht jaar werd ingezameld door de opgravers van de N.D.O. stelt ons voor andere problemen. Behoort dit lithische materiaal eveneens tot het Oud-Mesolithicum of behoort het tot een latere periode. De kernen zijn bijna alle uitgeput. Klingen en microklingen zijn onregelmatig.

In vergelijking met het materiaal uit de concentratie (tabel 5) blijkt dat de gemene werktuigen uitermate talrijk zijn, terwijl de microlieten zeer weinig vertegenwoordigd zijn. Stekers en boren zijn ongeveer even goed vertegenwoordigd als bij het opgegraven materiaal terwijl schrabbers en geretoucheerde afslagen en klingen talrijk zijn. Neolithische artefacten zoals pijlpunten, bijlfragmenten en mijnbouwklingen werden eveneens aangetroffen. De grootste oorzaak van de onevenredige verdeling bij de werktuigen van het ingezamelde materiaal tussen gemene werktuigen en microlieten is ons inziens vooral te wijten aan de manier waarop het lithische materiaal ingezameld werd. Het is immers duidelijk dat vooral de grootste artefacten werden opgeraapt terwijl de kleinere artefacten verloren zijn gegaan.
Het ligt voor de hand dat een deel van het ingezamelde materiaal tot de concentratie behoort. Het is echter wel moeilijk te achterhalen welke artefacten dit zijn. Het materiaal uit de kuilen, al dan niet samengaand met IJzertijdscherven, stelt ons voor een ander probleem. Uitmaken of het materiaal met opzet of per ongeluk in de kuil kwam is moeilijk. Studies in verband met lithisch materiaal uit IJzertijdkuilen zijn tevens schaars (Cahen, 1975-1976). Slechts van één exemplaar kunnen we met zekerheid zeggen dat het bewust door de IJzertijdmens in de kuil werd gestopt. Het gaat hier om een geretoucheerde kling in silex, die in een grafurn (graf 98) werd gelegd (L. Van Impe 1983).
Het site van Donk is niet het enige Oud-Mesolithische site dat in het samenvloeiingsgebied van Demer en Gete werd aangetroffen. Vooreerst is er het site te Schulen I en III (Lauwers, Vermeersch, 1982) waarmee het site van Donk, qua gebruikt materiaal, grote gelijkenis vertoont.

Tabel 5 : Vergelijking tussen de werktuigen van het materiaal van de opgraving en deze van het ingezamelde materiaal.

	Materiaal opgraving		Ingezameld materiaal	
	aantal	%	aantal	%
eindschrabbers	10	11	57	34
boren	2	2	3	2
stekers	11	13	19	11
combinatiwerktuig	-	-	2	1
geretoucheerde afslagen en klingen	12	14	58	35
gemene werktuigen	35	40	139	83
spitsen met ongeret. basis	20	23	1	1
microkling afg. b.	10	11	3	2
driehoeken en segmenten	7	8	1	1
spitsen met opp. ret.	5	6	2	1
spitsen met geret. basis	3	3	3	2
trapezia	2	2	-	-
diverse	1	1	2	1
microlieten	48	54	12	7
Neo	5	6	16	10
Totaal	88	100	167	100

Hoewel men bij het ingezamelde materiaal een mengeling heeft van Epipaleolithisch, Mesolithisch, Neolithisch en misschien Brons- en of IJzertijdmateriaal kunnen we algemeen toch vooropstellen dat het ingezamelde materiaal grotendeels behoort tot een niet nader te bepalen periode van het Mesolithicum.

8.3. Algemeen besluit.

De opgravingen te Donk brachten naast een concentratie van lithische artefacten, die duidelijk in het Oud-Mesolithicum thuishoort, een groot aantal artefacten aan het licht, waarvan het grootste deel tot het Mesolithicum behoort en het andere deel uit het Epipaleolithicum ,Neolithicum en waarschijnlijk zelfs uit de Brons- of IJzertijd stamt.

Dankwoord.

Vooreerst bedanken we L. Van Impe voor de toelating en zijn materiële hulp bij de opgraving, alsook zijn medewerker P. Vynckier. De plannen werden getekend door R. Geeraerts, terwijl M. Van Meenen zorgde voor de tekeningen van de artefacten.

Bibliografie.

CAHEN D., 1975. Pierres taillées de l'âge du fer à Orp-Le-Grand, Bulletin Archéologique Hesbaye-Condroz, 13, pp. 71-82.

CAHEN D., 1976. Pierres taillées trouvées dans des sites d'habitat de l'âge du fer en Belgique, Bull. Soc. roy. belge. Anthrop. Préhist., 87, pp. 29-36.

KOOI P.B., 1974. De orkaan van 13 november 1972 en het ontstaan van "hoefijzervormige" grondsporen, Helinium, 14, pp. 57-65.

LAUWERS R., VERMEERSCH P.M., 1982. Mésolithique ancien à Schulen, Studia Praehistorica Belgica, 1, pp. 55-112.

NEWELL R.R., MUSCH J.E., ODELL G.H., REANIER R.E., The excavation and analysis of the Mesolithic settlement Bergumermeer S-64.B., in press.

NEWELL R.R., 1980. Mesolithic Dwelling Structures. Fact and Fantasy, Mesolithikum in Europa, Veröffentlichungen des Museums für Ur- und Frühgeschichte Potsdam, 14/15, pp. 235-284.

ROZOY J.G., 1968. Typologie de l'Epipaléolithique (Mésolithique) franco-belge, Isoudun.

ROZOY J.G., 1978. Les derniers chasseurs, Bull. Soc. Arch. Champenoise, numéro spécial, Charleville.

VAN IMPE L. 1980. Urneveld uit de Late-Bronstijd en de Vroege IJzertijd te Donk, I, Arch. Belg., 224.

VAN IMPE L., 1983. De noordelijke sektor van het Urneveld te Donk, Arch. Belg., 253, Conspectus MCMLXXXII, pp. 41-45.

VERMEERSCH P.M., 1976a. La position lithostratigraphique et biostratigraphique des industries épipaléolithiques et mésolithiques en Basse Belgique, Congrès Préhistoriques de France, XXe sess. Martigues (1974), pp. 616-621.

VERMEERSCH P.M., 1976b. Steentijdmateriaal uit het Noordelijk Hageland, Oudheidkundige Repertoria uitg. door het Nationaal Centrum voor Oudheidkundige Navorsingen in België, Reeks B, XI, Brussel.

VERMEERSCH P.M., CAROLUS J., 1975. Un site mésolithique à Linkhout-Kampbergen (Limbourg belge), Bull. Soc. Préhist. franç., 72, pp. 125-128.

VERMEERSCH P.M., 1984. Du Paléolithique Final au Mésolithique dans le Nord de la Belgique. Cahen, D., Haesaerts, P., (ed.), Peuples chasseurs de la Belgique Préhistorique dans leur cadre naturel; pp. 181-194.

VYNCKIER G., 1984. Donk (Limburg), Archeologie, 2, pp. 126.

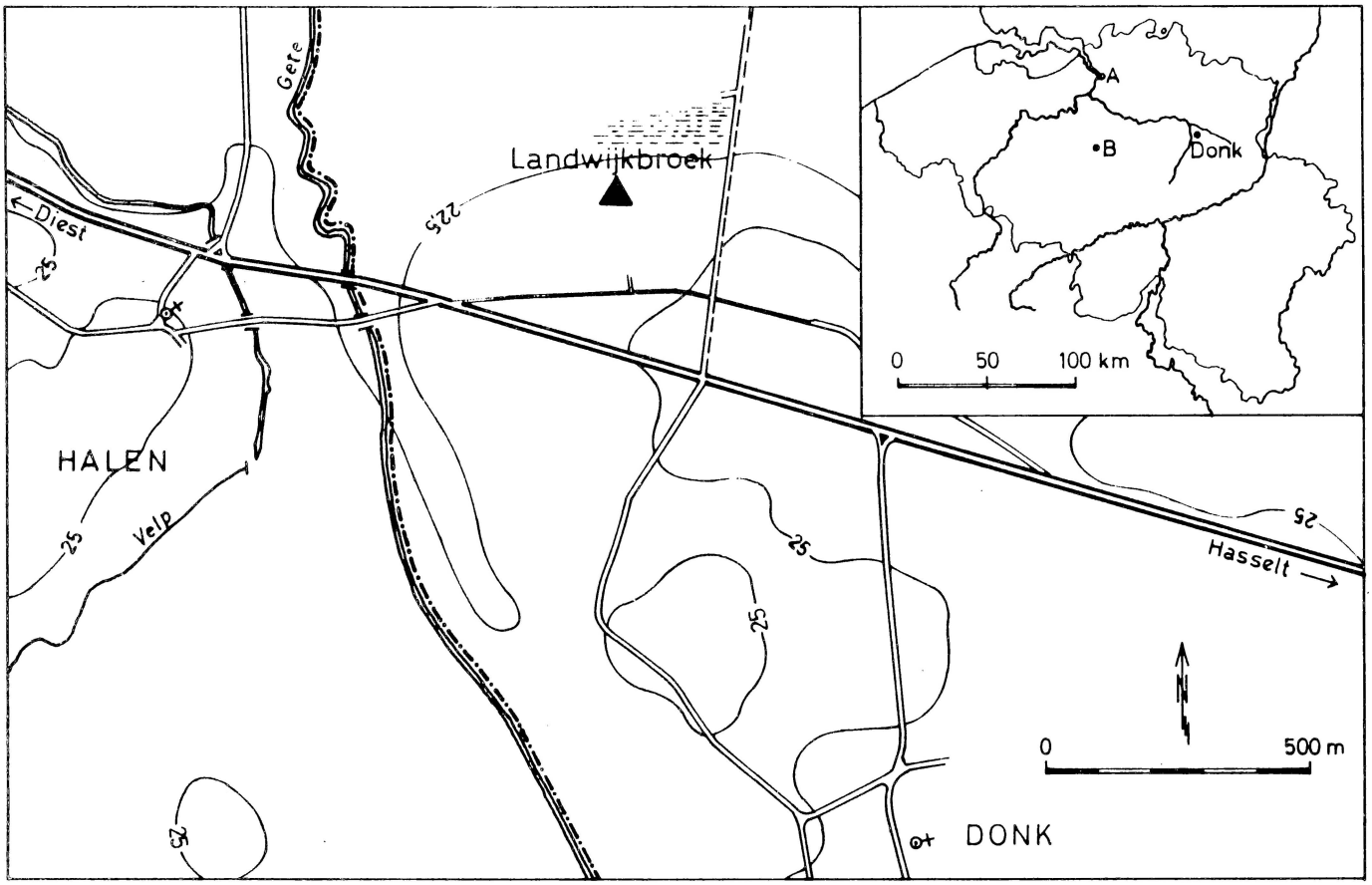

Fig. 1: Lokalisatie van het site te Donk.

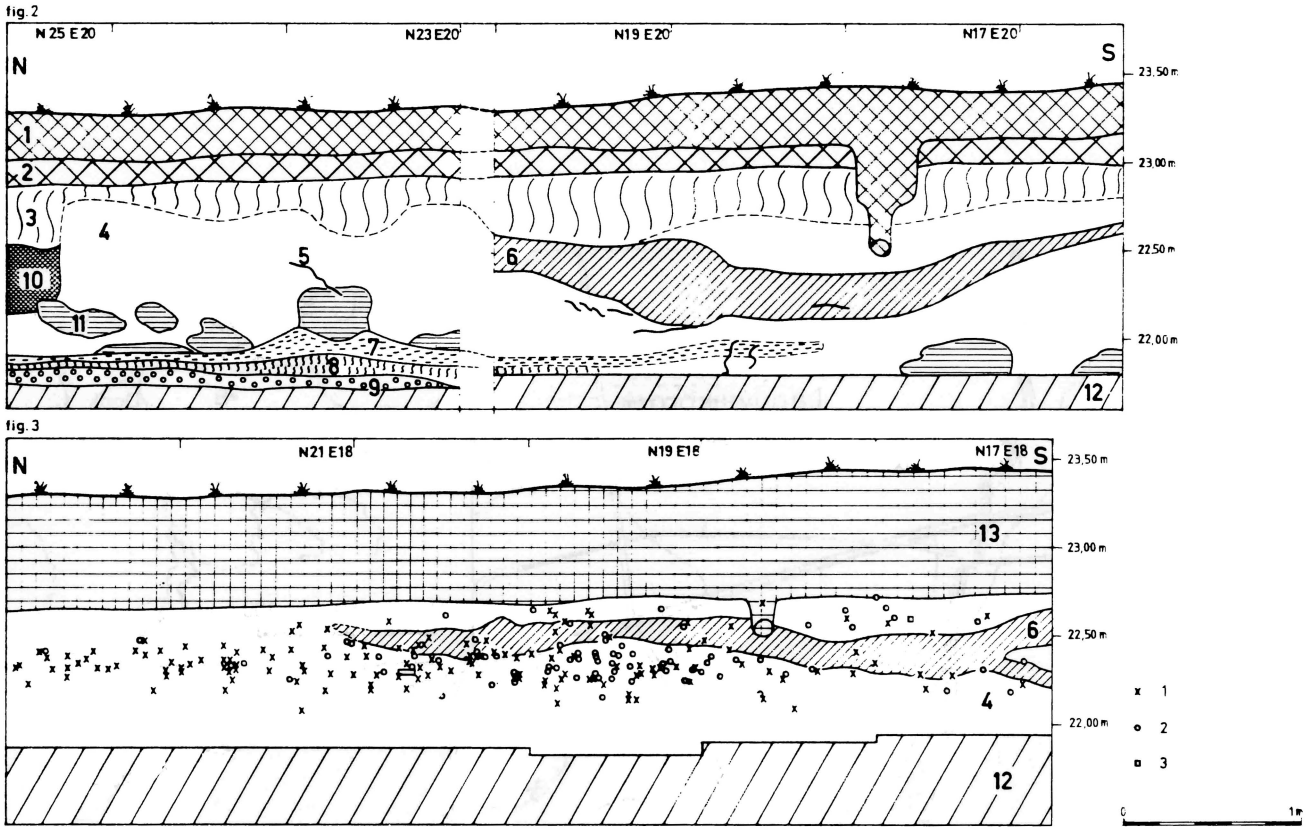

Fig. 2: Profiel N16-25 E20.

Fig. 3: Vertikale verspreiding van de artefacten in kwadranten N20 E18 tot N17 E18. 1: artefact in silex; 2: artefact in Wommersomkwartsiet; 3: andere.

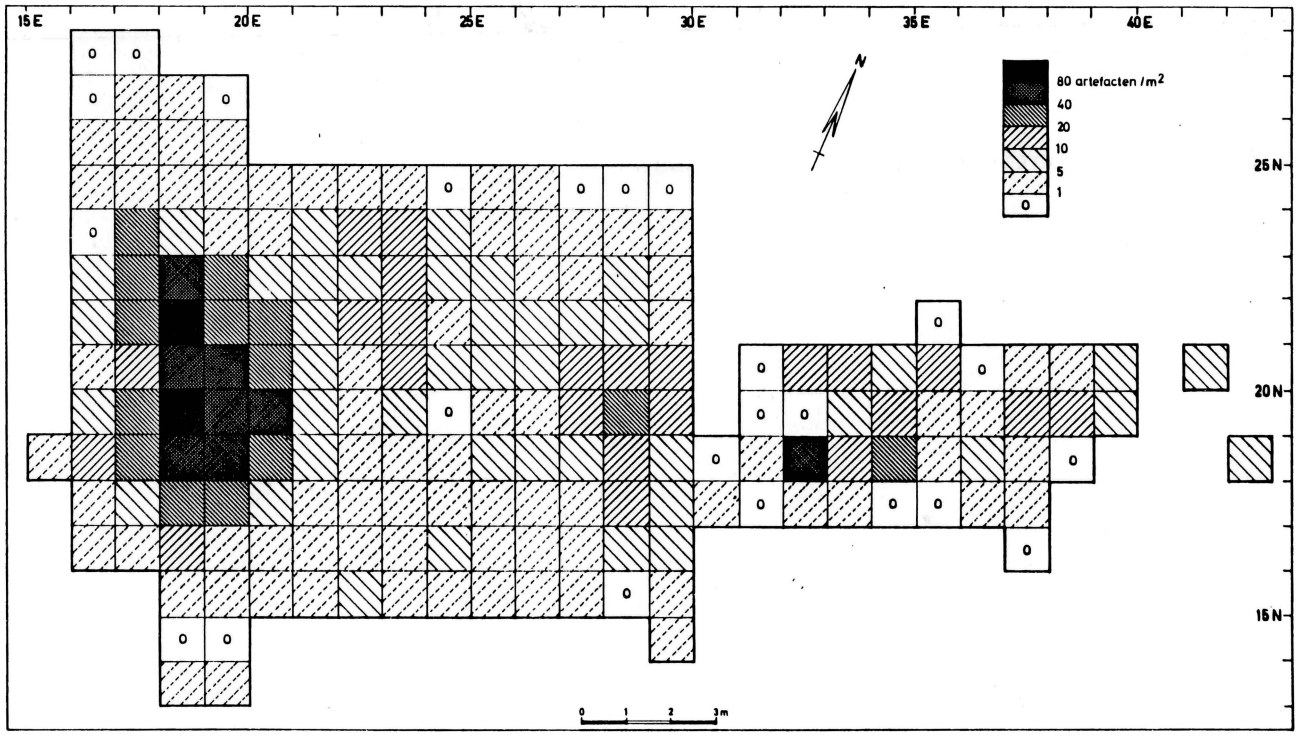

Fig. 4: Horizontaal verspreidingsplan van het aantal artefacten per m^2.

Fig. 5: Verspreidingsplan van het aantal artefacten ingezameld per sleuf.
(deze kaart is gebaseerd op een plan van de N.D.O.).

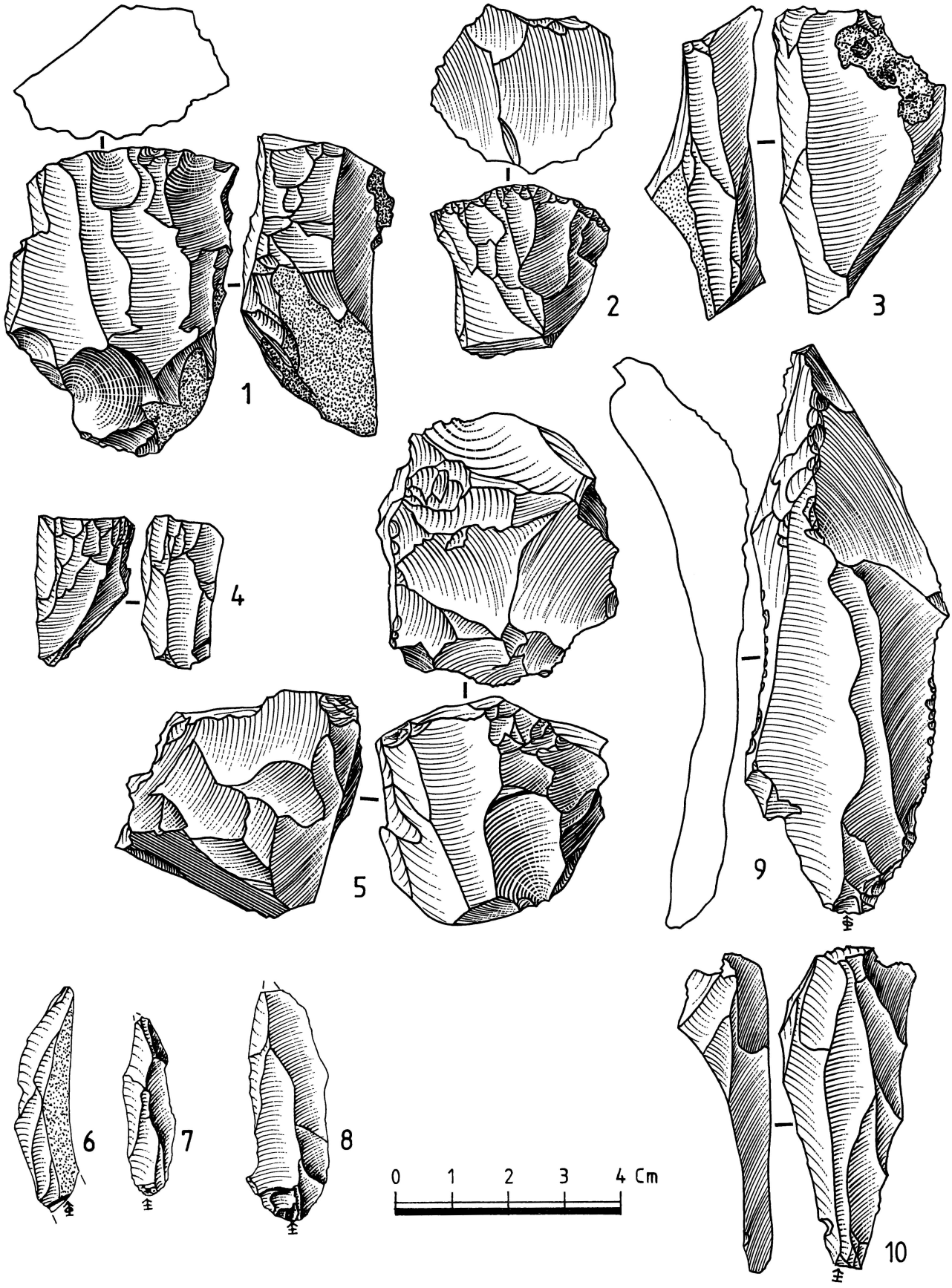

Fig. 6: Opgegraven artfacten: 1-2: kernen met één slagvlak; 3: kern met twee tegenover mekaar liggende slagvlakken; 4: kern met twee kruisende slagvlakken; 5: globulaire kern; 6-7: microklingen in Wommersomkwartsiet; 8: microkling in silex; 9: kling in silex; 10: "lame outre passés" in silex.

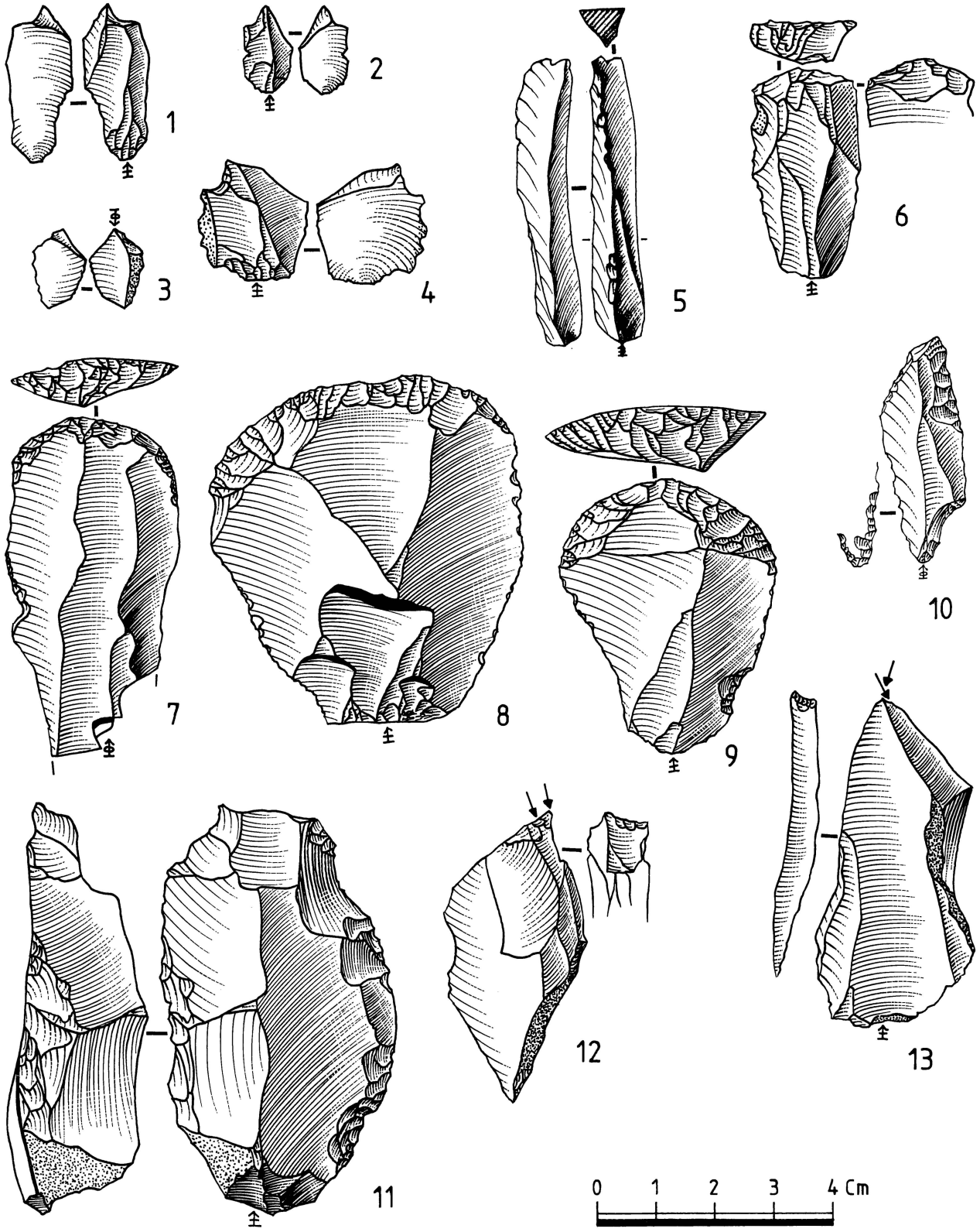

Fig. 7: Opgegraven artefacten: 1-4: kerfresten; 5: stekerafval; 6: korte klingschrabber; 7: lange klingschrabber; 8-9: eindschrabber op afslag; 10: combinatiewerktuig; 11: dikke geretoucheerde afslag; 12: enkelvoudige steker; 13: tweeslagsteker.

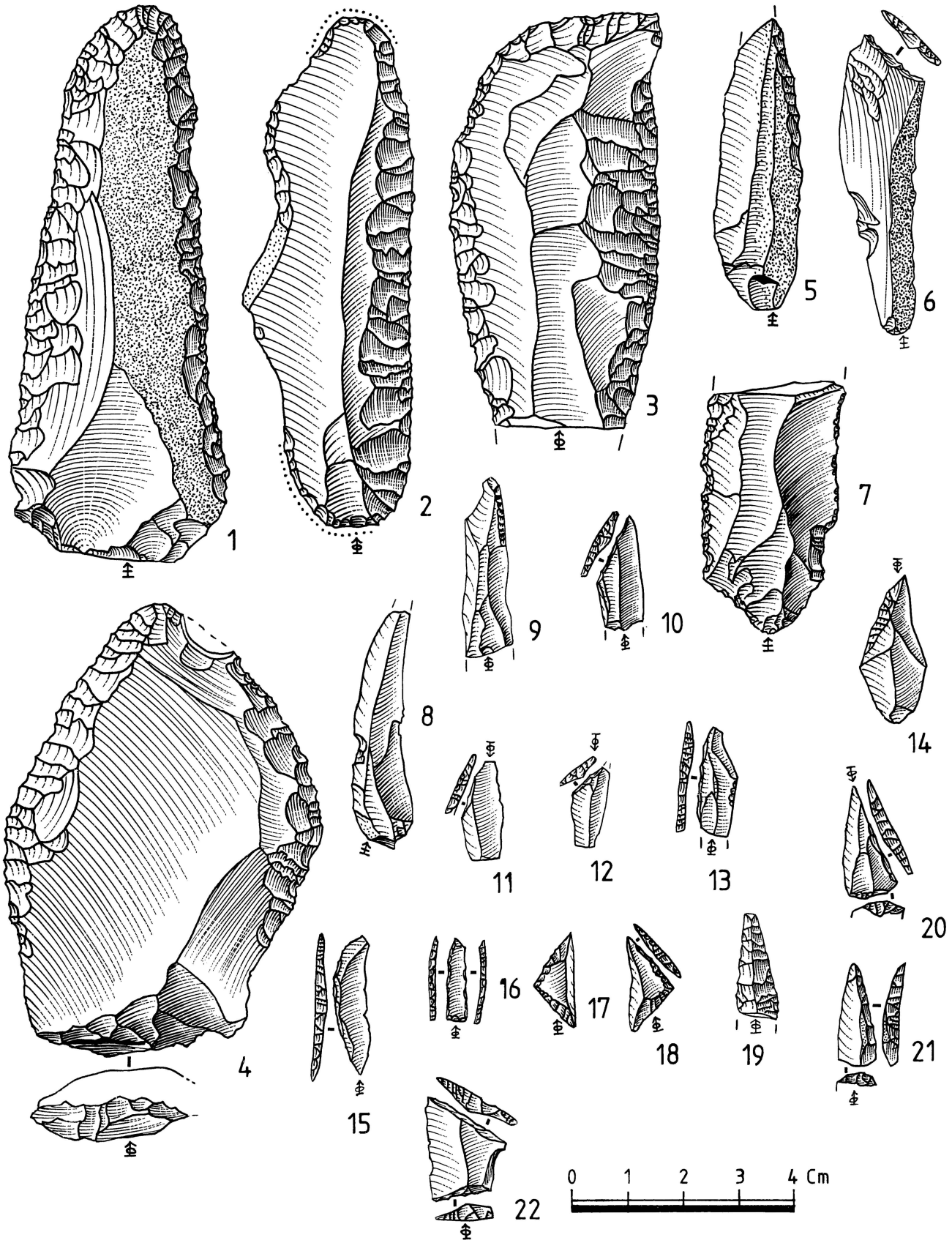

Fig. 8: Opgegraven artefacten: 1-3: geretoucheerde klingen; 4: geretoucheerde afslag; 5 en 7: klingen met regelmatige retouches; 6: kling met concave afknotting; 8: microkling met kerf; 9: microkling met gedeeltelijk afgestompte boord; 10-12: spitsen met schuine afknotting en ongeretoucheerde basis; 13: spits met afgestompte boord; 14: Chaville spits; 15: segment; 16: afgeknotte smalle microkling met afgestompte boord; 17-18: gelijkzijdige driehoeken; 19: fragment van een marebladspits; 20-21: Tardenoisspitsen; 22: rechthoekig trapezium.

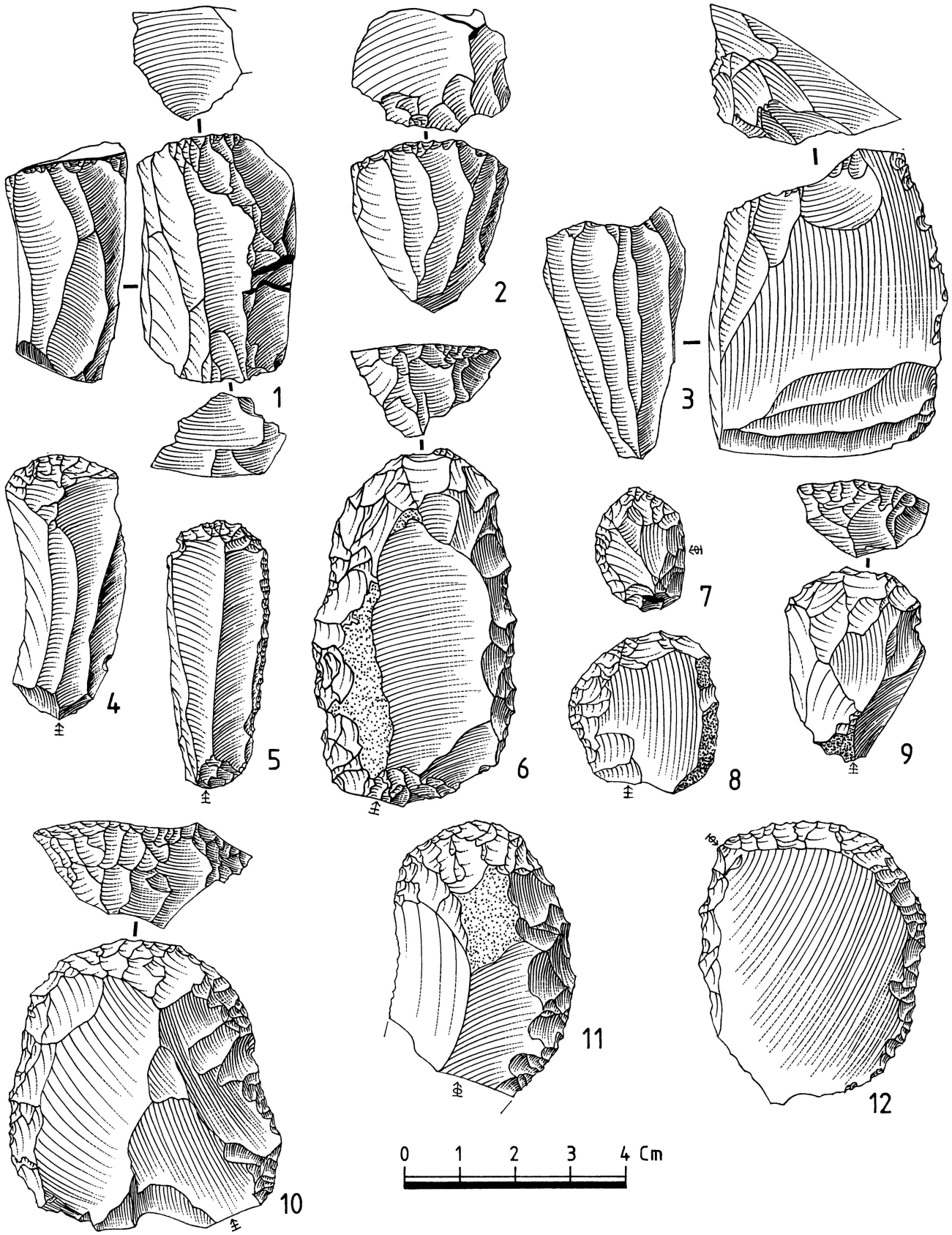

Fig. 9: Ingezameld materiaal: 1: kern met twee tegenover mekaar liggende slagvlakken; 2: kern met één slagvlak; 3: kern met twee kruisende slagvlakken; 4-5: klingschrabber; 6: schrabber op mijnbouwkling; duimnagelschrabber; 8-9: kleine schrabbers; 10-12: afslagschrabbers.

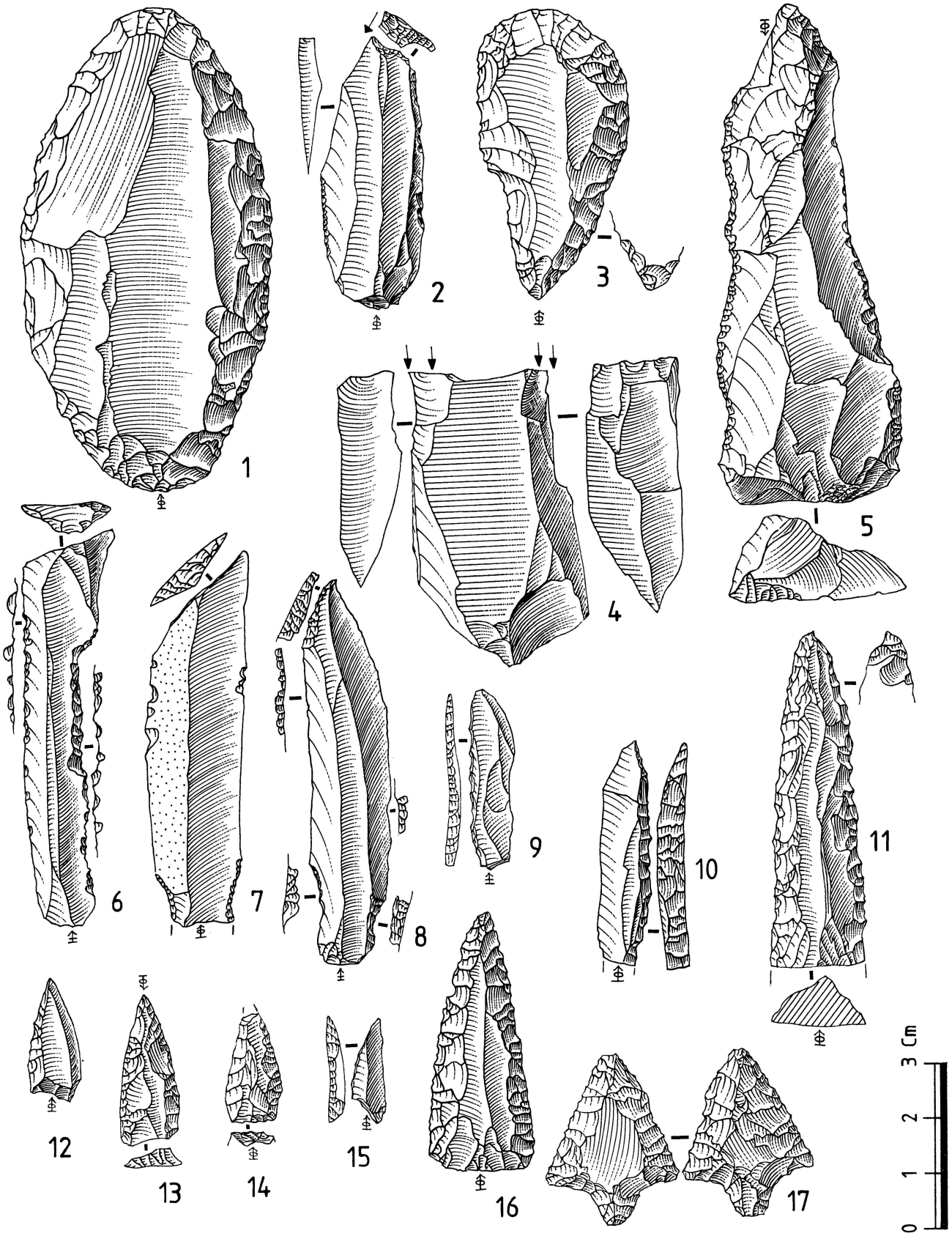

Fig. 10: Ingezameld materiaal: 1: dubbele boordschrabber; 2: steker op afknotting; 3: combinatiewerktuig; 4: meervoudige steker; 5 en 7-8: afgeknotte klingen; 6: geretoucheerde kling; 9-10: microklingen met afgestompte boord; 11: aangepunte mijnbouwkling; 12-13: Tardenoisspitsen; 14: spits met dekkende retouches; 15: ongelijkbenige driehoek; 16-17: pijlpunten.